

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours Part-I Examination, 2022

SANSKRIT

PAPER-SANA-II

Time Allotted: 4 Hours Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

[Marks-20]

1. (a) What is $R\bar{u}paka$? Name all the $R\bar{u}paka$'s and show the characteristics features of Nātaka.

OR

What is पताकारथान ? Discuss the varieties of it elaborately as stated by Viśvanātha.

(b) Write explanatory notes on any *two* of the following: मुखसन्धि:, उदधात्यक:, चूलिका, कथा, प्रकरी।

 $5 \times 2 = 10$

, ७५वारवक, व्याराका, कवा, प्रकार

Unit-II

[Marks-30]

2. (a) Critically discuss the source of the plot of *Abhijñānaśakuntalam* and the main deviations introduced by the poet with a note on their dramatic significance.

OR

(b) What is *Vidūṣaka* in a Sanskrit drama? What are its characteristics? Discuss the importance of *Vidūṣaka* in the drama *Abhijñānaśakuntalam*.

1+2+7

OR

- (c) Why did *Durvāsā* curse *Śakuntala*? Explain the dramatic significance of this curse in the drama *Abhijñānaśakuntalam*.
- 3. Translate into English or Bengali any *one* from the following.

 $5 \times 1 = 5$

- (a) दर्भाङ्कुरेण चरणः क्षत इत्यकाण्डे तन्वी स्थिता कतिचिदेव पदानि गत्वा। आसीद्विवृत्तवदना च विमोचयन्ती शाखासु वल्कलमसक्तमपि द्रुमाणाम्॥
- (b) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युस्मास्वपीतेषु या नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम्। आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम॥

B.A./Part-I/Hons./SANA-II/2022

4.		Explain into Sanskrit any <i>one</i> from the following:	$8 \times 1 = 8$
	(a)	गच्छति पुरः शरीरं धावति पश्चादसंस्थितं चेतः।	
		चीनांशुकमिव केतोः प्रतिवातं नीयमानस्य॥	
	(b)	मानुषीषु कथं वा स्यादस्य रुपस्य सम्भवः।	
		न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात्॥	
5.		Name and expound the Samāsa in प्रभातरलं in 4(b) or प्रतिवातं in 4(a).	2
6.		Render into Sanskrit in <i>Devnāgarī</i> script.	$5 \times 1 = 5$
	(a)	मा क्खु, मा क्खु चाबलं करेहि।	
		कहं गदो एव्व अत्तणो पिकदिं॥	
		OR	
(b) तुमं सि मए चूदङ्कर दिण्णो कामस्स गहिदधणुअस्स।			
		पहिअजणजुवइलक्खो पञ्चावभहिओ सरो होहि॥	
		Unit-III	
		[Marks-20]	
7.	(a)	Discuss the source of the drama <i>Svapnavāsavadatta</i> and its deviations if any from the origin.	10
		OR	
	(b)	Enumerate the characteristic features of <i>Yougandharāyaṇa</i> as reflected in your text <i>Svapnavāsavadatta</i> .	10
8.		Translate into Bengali or English any <i>one</i> of the following verses:	5×1 = 5
	(a)	तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान्	
		स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि।	
		धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडा—	
		मिच्छ्रेत् तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः॥	
	(b)	किं वक्ष्यतीति हृदयं परिशङ्कितं मे	
		कन्या मयाप्यपहृता न च रक्षिता सा।	
		भाग्यैश्चलैर्भहदवाप्तगुणोपधातः	
		पुत्रः पितुर्जनितरोष इवास्मि भीतः॥	
9.		Amplify in Sanskrit any <i>one</i> of the following:	$5 \times 1 = 5$
	(a)	चक्रारपंक्तिरिव गच्छति भाग्यपंक्तिः।	
	(b)	न हि सिद्धवाक्यान्युत्क्रम्य गच्छति विधिः सुपरीक्षितानि।	
	. /		

Unit-IV [Marks-30]

10.(a) 'कारुण्यं भवभूतिरेव तनुते' Justify the statement to the reference of your prescribed drama uttararāmacaritam.

12

OR

(b) Draw a pen picture of the character of *Rāma* in the light of *Bhavabhūti*.

12

12

(c) Explain the dramatic significance of 'picture episode' described in the first act of uttararāmacaritam.

 $5 \times 2 = 10$

- 11. Translate into English or Bengali any *two* from the following:
  - (a) म्लानस्य जीवकुस्मस्य विकाशनानि सन्तर्पणानि सकलेन्द्रियमोहनानि। एतानि ते सुवचनानि सरोरुहाक्षि कर्णामृतानि मनसश्च रसायनानि ॥
  - (b) हा हा धिक् परगृहवासदूषणं यद् वैदेह्याः प्रशमितमदभृतैरुपायैः। एतत्तद पुनरपि दैवदुर्विपाकाद आलर्कविषमिव सर्वतः प्रसुप्तम्॥
  - (c) स एष ते वल्लभबन्ध्वर्गः प्रासिङ्गकीनां विषयः कथानाम्। त्वां नामशेषामपि दृश्यमानः प्रत्यक्षदृश्यामिव नः करोति॥
  - (d) एको रसः करुण एव निमित्तभेदाद भिन्नः पृथक् पृथगिवाश्रयते विवर्तान्। आवर्तबुद्बुदतरङ्गमयान् विकारा-नम्भो यथा सलिलमेव तु तत्समग्रम्॥
- 12. Explain in Sanskrit any *one* from the following:

 $8 \times 1 = 8$

- (a) वज्रादपि कठोराणि मृद्नि क्स्मादपि। लोकोत्तराणां चेतांसि को न विज्ञातुमहीति॥
- (b) अनुष्टाननित्य त्वं स्वातन्त्र्यमपकर्षति। संकटा ह्याहिताग्नीनां प्रत्यवायै गृहस्थता॥
  - Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / **N.B.**: Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

_ × __

1.

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. General Part-I Examination, 2021

SANSKRIT

PAPER: SANG-I

Time Allotted: 2 Hours Full Marks: 50

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

	Answer any <i>three</i> questions from the following:	$10 \times 3 = 30$
	নিম্নলিখিত যে-কোনো <i>তিনটি</i> প্রশ্নের উত্তর দাওঃ	
(a)	State the dramatic significance of the episode of Brahmacārin in the first act of the Svapnavāsavadatta of Bhāsa.	10
	ভাসের স্বপ্নবাসবদত্ত নাটকের প্রথম অঙ্কে ব্রহ্মচারী বৃত্তান্তের নাটকীয় তাৎপর্য নির্ণয় করো।	
(b)	What is your idea on Bhāsa's style of writing, as a dramatist? Discuss.	10
	নাট্যকার ভাসের রচনারীতি সম্পর্কে তোমার মতামত কী ? আলোচনা করো।	
(c)	Under what circumstances was Vāsavadattā kept as a trust with Padmāvatī? How and when Vāsavadattā's identity was disclosed to Padmāvatī? Discuss.	4+6
	কোন পরিস্থিতিতে পদ্মাবতীর কাছে বাসবদন্তাকে ন্যাসরূপে রাখা হয়েছিল ? কীভাবে এবং কখন বাসবদন্তার পরিচয় পদ্মাবতীর কাছে প্রকাশিত হয়েছিল ? আলোচনা করো।	
(d)	Who is Śukanāsa? Write in your own words the advice delivered by him according to your text.	2+8
	শুকনাস কে ? পাঠ্যাংশানুসারে তাঁর উপদেশাবলী নিজের ভাষায় বর্ণনা করো।	
(e)	Critically discuss the statement:	10
	'वाणोच्छिष्टं जगत् सर्वम्'	
	'বাণোচ্ছিষ্টং জগৎ সর্বম্' উক্তিটি সমীক্ষাত্মক দৃষ্টিতে আলোচনা করো।	
(f)	Translate the following passage into Sanskrit:	10

(i) A farmer had two sons. They were very lazy. They would never do any work. The farmer, on his death bed called his sons and said—"I have hidden a treasure in that field. Dig the field and you will get it".

এক কৃষকের দুই ছেলে ছিল। তারা ছিল খুব অলস। তারা কোনও কাজ করত না। কৃষক, তার মৃতুশয্যায় ছেলেদের ডেকে বলল— 'আমি ঐ মাঠে গুপ্তধন লুকিয়ে রেখেছি। তোমরা মাঠ খুঁড়তে থাকো এবং তা লাভ করো।'

OR / অথবা

B.A./Part-I/Gen./SANG-I/2021

(ii) There is a beautiful garden. There are many beautiful trees and creepers in the garden. In the trees and creepers, there are charming flowers. There bees hum sweetly. By the cooling of cuckoos, the spring is everpresent there

একটি সুন্দর বাগান। বাগানে সুন্দর সুন্দর গাছ ও লতা। গাছ ও লতায় সুন্দর সুন্দর ফুল। সেখানে ভ্রমরের মধুর গুঞ্জন। কোকিলের কৃজনে বসন্ত সেখানে নিত্য বিরাজিত।

(g) Read the following passage and answer the questions given below in Sanskrit.

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি পড়ো এবং প্রদত্ত প্রশ্নগুলির উত্তর সংস্কৃতে দাওঃ

अस्ति श्रीपर्वतमध्ये ब्रह्मपुराख्यं नगरम्। तत्र शैलशिखरे घण्टाकर्णो नाम राक्षसः प्रतिवसित इति जनप्रवादः। एकदा घण्टामादाय पलायमानः कश्चित् चौरः व्याघ्रेण व्यापादितः। तत्पाणिपतिता घण्टा वानरैः प्राप्ता। ते वानरास्तां घण्टाम् अनुक्षणं वादयन्ति। ततो नगरजनैः मनुष्यः खादितः दृष्टः, प्रतिक्षणं घण्टारवश्च श्रूयते। अनन्तरं ''घण्टाकर्णः कुपितो मनूष्यान् खादित घण्टां च वादयित'' इत्युक्त्वा जनाः सर्वे नरारात् पलायिताः।

(i)	कस्मिन् पर्वते किं नगरमासीत् ?	2
(ii)	कः आसीत् जनप्रवादः ?	2
(iii)	चौरस्य किमभवत् ?	2
(iv)	वानराः किमकुर्वन् ?	2
(v)	नगरजनाः किमकुर्वन् ?	2

Answer any four questions from the following

 $5 \times 4 = 20$

Define and illustrate any two from the following metres:
 নিম্নলিখিত যে-কোনো দুটি ছন্দের লক্ষণসহ উদাহরণ দাওঃ
 भुजङ्गप्रयात; शिखरिणी; स्रग्धरा; मालिनी; प्रहर्षिणी।

 $2\frac{1}{2} \times 2 = 5$

Scan and define any *two* from the following metres:
নিম্নলিখিত যে-কোনো *দৃটির* গণবিভাগ পূর্বক ছন্দ নির্ণয় করোঃ

 $2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2}$

(i) एवमाश्रमविरुद्धवृत्तिना।

3.

- (ii) अर्थो हि कन्या परकीय एव।
- (iii) आविष्कृतोऽरुणपुरःसर एकतोऽर्कः।
- (iv) अभिजनवतो भर्तुः श्लाघ्ये स्थिता गृहिणीपदे।
- 4. Decline any *five* from the following:
  নিম্নলিখিত যে-কোনো পাঁচটি শব্দরূপ নির্ণয় করোঃ

 $1 \times 5 = 5$

- (i) लता in चतुर्थी एकवचन
- (ii) अस्मद् in सप्तमी बहुवचन
- (iii) मति in सप्तमी बहुवचन
- (iv) नर in तृतीया बहुवचन

B.A./Part-I/Gen./SANG-I/2021

- (v) मातु in पञ्चमी द्विवचन
- (vi) इदम् (क्लीव) in तृतीया एकवचन
- (vii) पितृ in द्वितीया बहुवचन
- (viii) युष्मद् in षष्ठी बहुवचन।
- 5. Conjugate any *five* from the following: নিম্নলিখিত যে-কোনো পাঁচটির ধাতুরূপ লেখেঃ

 $1 \times 5 = 5$

- (i) √भू in लोट् 2nd person singular
- (ii) √गम् in लूट् 3rd person plural
- (iii) √कृ (परस्मैपद) in लङ् 2nd person plural
- (iv) √दृश् in লহ্ 2nd person plural
- (v) $\sqrt{\text{प}}$ in लोट् 2nd person singular
- (vi) √सेव् in लट् 2nd person plural
- (vii) √पत् in विधिलिङ् 2nd person dual
- (viii) √वद् in लङ् 1st person plural.
- 6. Translate into Bengali or English any *one* of the following:
  নিম্নলিখিত যে-কোনো একটি শ্লোক বাংলায় অথবা ইংরেজিতে অনুবাদ করোঃ

5

- (i) पूर्वं त्वयाप्यभिमतं गतमेवमासी— च्छ्लाघ्यं गमिष्यसि पुनर्विजयेन भर्तुः। कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः॥
- (ii) खगाः वासोपेताः सिललमवगाढ़ो मुनिजनः प्रदीप्तोऽग्निर्भाति प्रविचरित धूमो मुनिवनम्। परिभ्रष्टो दूराद् रिवरिप च संक्षिप्तिकरणो रथं व्यावर्त्यासौ प्रविशति शनैरस्तशिखरम्॥
- 7. Write short notes on any *two* of the following: যে-কোনো দুটির সংক্ষিপ্ত টীকা লেখোঃ

 $2\frac{1}{2} \times 2 = 5$

- (i) आरुणि।
- (ii) लावाणक।
- (iii) समुद्रगृह।
- (iv) वसन्तक।

8. Explain with reference to the context any *one* from the śloka: 5 নিম্নলিখিত যে-কোনো *একটি* শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করোঃ दःखं त्यक्तुं बद्धमूलोऽनुरागः (i) रमृत्वा रमृत्वा याति दुःखं नवत्वम्। यात्रा त्वेषा यद विमुच्येह वाष्पं प्राप्तानृण्या याति बृद्धिः प्रसादम्॥ (ii) प्रद्वेषो बहुमानो वा सङ्कल्पादुपजायते। भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता॥ 9. Translate into Bengali or English any *one* from the following: 5 নিম্নলিখিত যে-কোনো *একটি* অনুচ্ছেদর বাংলা অথবা ইংরেজিতে অনুবাদ করোঃ (i) सर्वथा तमभिनन्दन्ति तमालपन्ति कुर्वन्ति..... योऽहर्निश तं पार्श्व मनवरतमुपरचिताञ्जलिरधिदैवतमिव विगतान्यकर्तव्यः स्तौति यो वा माहात्म्यमुद्भावयति। (ii) मनसा देवताध्यारोपणप्रतारणा-सम्भूत-सम्भावनोपहताश्चान्तःप्रविष्टापरभुज-द्वयमिवात्मबाह्युगलं सम्भावयन्ति । त्वगन्तरित-तृतीयलोचनं स्वललाटम् आशङ्कन्ते । 10. Account for case endings in any *five* from the following underlined words: $1 \times 5 = 5$ নিম্নরেখাঙ্কিত যে-কোনো *পাঁচটি* পদের কারক-বিভক্তি নির্ণয় করোঃ (i) शिशुः शय्याम् अधिशेते। (ii) शिशोः सरलता। (iii) दुग्धे माधुर्यम् अस्ति। (iv) योधेषु अर्जुनः श्रेष्टः। (v) स हि काकात् कृष्णः। (vi) अधीती व्याकरणे। (vii) बालकः पुष्पेभ्यः स्पृहयति। (viii) फलेभ्यः उद्यानं याति। (ix) भिक्षुकः पादेन खञ्जः। (x) बालकेन पुस्तकं पट्यते।

11. Illustrate the uses of any *two* from the following:
নিম্নলিখিত যে-কোনো *দুটি* প্রয়োগের উদাহরণ দাওঃ

 $2\frac{1}{2} \times 2 = 5$

(i) दिवः कर्म च; (ii) धारेरुत्तमर्णः; (iii) षष्ठी हेतुप्रयोगे; (iv) आखयातोपयोगे।

4

B.A./Part-I/Gen./SANG-I/2021

12.(a) Join in Sandhi any *two* from the following:

 $1 \times 2 = 2$

নিম্নলিখিত যে-কোনো দৃটির সন্ধি করোঃ

- (i) प्राक् + एव; (ii) पितः + रक्ष; (iii) क्रीडन् + आयित; (iv) मुनी + एतौ;
- (v) शीत + ऋतः।
- (b) Disjoin in Sandhi any *three* from the following:

 $1 \times 3 = 3$

নিম্নলিখিত যে-কোনো তিনটির সন্ধিবিচ্ছেদ করোঃ

- (i) नरोऽयम्; (ii) पतंस्तरुः; (iii) लतेव; (iv) विधूराजते; (v) सद्योजातः; (vi) सदैव।
- **N.B.:** Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

____×___

5

1.

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours Part-I Examination, 2020

SANSKRIT

PAPER-SANA-II

Time Allotted: 2 Hours Full Marks: 50

> The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

	Ans	wer any <i>three</i> of the following:	$15 \times 3 = 45$
(a)		e the definition of Prastavana. What is it's other name? Discuss the different s of Prastavana with definition and illustration.	5+2+8
(b)		at are the utilities of Arthopakṣepakas in a drama? What are the different is of Arthopakṣepaka? Define and illustrate any two of them.	5+2+8
(c)		w the dramatic significance of Hamsapadikā's song. Why did Kalidasa rporate it in the Abhijnňānaśakuntala?	10+5
(d)	Exp	lain into Sanskrit with reference to the context any <i>two</i> from the following:	$7.5 \times 2 = 15$
	(i)	आ परितोषाद्विदुषां न साधु मन्ये प्रयोगविज्ञानम्।	
		बलवदपि शिक्षितानामात्मन्यप्रत्ययं चेतः॥	
	(ii)	औत्सुक्यमात्रमवसाययति प्रतिष्ठा	
		क्लिश्नाति लब्धपरिपालनवृत्तिरेव।	
		नातिश्रमापनयनाय यथा श्रमाय	
		राज्यं स्वहस्तधृतदण्डमिवातपत्रम्॥	
	(iii)	शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः।	
		स्पर्शानुकूला इव सूर्यकान्तास्तदन्यतेजोऽभिभवाद् वमन्ति॥	

- (iv) लौकिकानां हि साधूनामर्थं वागन्वर्तते। ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोनुधावति॥
- (v) वज्रादपि कठोराणि मृदूनि कुसुमादपि। लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमर्हति॥
- (e) Describe the character of Rama as reflected in the drama Uttararamacharita. 15
- (b) Discuss the dramatic significance of the episode of Brahmacharin in the first act 15 of Swapnavasavadatta of Bhasa.

B.A./Part-I/Hons./SANA-II/2020

2. Write explanatory note on any *one* of the following:

अर्थप्रकृतिः ; अभिनयः ; वृत्तिः।

N.B.: Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

 $5 \times 1 = 5$

____ × ____

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. General Part-I Examination, 2020

SANSKRIT

PAPER-SANG-I

Time Allotted: 2 Hours Full Marks: 50

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

1. Answer any *three* of the following questions: $15 \times 3 = 45$

(a) Define and illustrate any *three* from the following metres:

নিম্নলিখিত যে-কোনো তিনটি ছন্দের লক্ষণ উদাহরণ সহ ব্যাখ্যা করোঃ

वसन्ततिलकम ; मालिनी ; इन्द्रवज्रा ; तोटकम ; मन्द्राक्रान्ता।

(b) (i) Decline any *five* from the following:

 $1 \times 5 = 5$

 $5 \times 3 = 15$

নিম্নলিখিত যে-কোনো পাঁচটি জিজ্ঞাসিত শব্দরূপ নির্ণয় করোঃ

आत्मन् in द्वितीया बहुवचन लता in द्वितीया बहुवचन

गुणिन् in चतुर्थी एकवचन मातृ in द्वितीया बह्वचन

अस्मद् in तृतीया बहुवचन मधु in द्वितीया द्विवचन

मित in पञ्चमी एकवचन पति in षष्ठी बहुवचन

(ii) Conjugate any *five* from the following:

 $1 \times 5 = 5$

নিম্নলিখিত যে-কোনো পাঁচটি জিজ্ঞাসিত ধাতুরূপ নির্ণয় করোঃ

√पढ़ in लूट 1st person plural √गम् in लोट् 2nd person plural

√दृश् in लङ् 3rd person singular √लभ् in विधिलिङ् 3rd person plural

√क in विधिलिङ् 1st person singular √वद् in लोट् 1st person plural

(iii) Join in Sandhi in any *two* from the following:

 $1 \times 2 = 2$

নিম্নলিখিত যে-কোনো দুটি সন্ধিরূপ লেখোঃ

गङ्गा उदकम् ; देवी आगता ; पुम् कोकिल ; बालिके एते

(iv) Disjoin the Sandhi in any three from the following:

 $1 \times 3 = 3$

নিম্নলিখিত যে-কোনো তিনটি সন্ধি বিচ্ছেদ করোঃ

मनीषा ; स्वागतम ; शयनम ; प्रेजते ; सोऽपि ; कश्चित।

(c) Translate in to Bengali or English any *three* from the following:

 $5 \times 3 = 15$

ऋज्वायतां च विरलां च नतोन्नतां च सप्तर्षिवंशकृटिलां च निवर्तनेषु। निर्मृच्यमानभूजगोदरनिर्मलस्य सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम्॥ (ii) कार्यं नैवार्थेनापि भोगेर्न वस्त्रैर्नाहं काषायं वृत्तिहेतोः प्रपन्नः। धीरा कन्येयं दुष्टधर्म-प्रचारा शक्ता चारित्रं रक्षित्ं में भगिन्याः॥ (iii) तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि। धर्मप्रिया नुपसूता न हि धर्मपीडामिच्छेत तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः॥ (iv) दर्शनप्रदानमप्यनुग्रहं गणयन्ति , दृष्टिपातमप्यूपकारपक्षे स्थापयन्ति , सम्भाषणमपि संविभागमध्ये कुर्वन्ति , आज्ञामपि वरप्रदानं , मन्यन्ते , स्पर्शमपि पावनमाकलयन्ति । (v) सर्वथा तमभिनन्दन्ति , तमालपन्ति , तं पार्श्वे कूर्वन्ति , तं संवर्धयन्ति , तेन सह मुदमवतिष्ठनते , तस्मै ददति , तस्य वचनं शुण्वन्ति , तं बहु मन्यन्ते , तमुद्रावयन्ति । 7 (d) (i) Translate the following passage in to Sanskrit. Kalidas was a great Poet. In his early days he did not know anything of poetry and literature. But later his works are praised by the scholars all over the world. কালিদাস একজন মহান কবি ছিলেন। নবীন বয়সে তিনি কাব্য সাহিত্য বিষয়ে কিছুই জানতেন না। কিন্তু পরবর্তী কালে তাঁর রচিত কাব্যগুলি সারা বিশ্বের বিদ্বজ্জনের কাছে সমাদৃত হয়। (ii) Account for the case-endings in any *four* from the following underlined $2 \times 4 = 8$ words. मृक्तये हरिं भजते रन्धनाय स्थाली प्रासादात प्रेक्षते जटाभिः तापसः दृष्टः शुद्रक इति राजा आसीत् सूर्ये उदिते पद्मं प्रकाशते कवीनां कालिदासः श्रेष्टः अक्ष्णा काणः जनः चौरात बिभेति (e) Discuss the dramatic significance of the dream sequence of Svapnavāsavadatta. 15 স্বপ্পবাসবদত্ত নাটকের স্বপ্নদূশ্যের নাটকীয় তাৎপর্য আলোচনা করো। (f) Who was Śukanāsa? How did he advise Chandrāpīda — Discuss. 15 শুকনাসকে ছিলেন १ তিনি কিভাবে চন্দ্রাপীডকে উপদেশ দিয়েছিলেন — আলোচনা করো। Explain any *one* of the following: 2. $5 \times 1 = 5$ (a) गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः। कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः॥

B.A./Part-I/Gen./SANG-I/2020

- (b) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादुपजायते। भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता॥
- (c) सुखमर्थो भवेद्दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः। सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम्॥

N.B.: Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

____×___

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-I Examinations, 2017

SANSKRIT-HONOURS

PAPER-SANA-I

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

[Marks - 20]

1. Write short note on any *one* from the following: पद्यम्, वृत्तम्, गणः।

 $4 \times 1 = 4$

2. Define and illustrate any two from the following: वसन्ततिलकम्, शार्दूलविक्रीडितम्, हरिणी, इन्द्रवजा।

Scan and name the metres in any two from the following:

 $4 \times 2 = 8$

 $4 \times 2 = 8$

- (a) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः।

  - (b) भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमैः।
  - (c) क्व च निशितनिपाता वजसाराः शरास्ते।
  - (d) कनकवलयं स्रस्तं सस्तं मया प्रतिसार्य्यते।

3.

B.A./Part-I/Hons./SANA-I/2017

Unit-II

[Marks - 40]

4. Join in Sandhis any *four* from the following:
तव+इयम्, गीः+पति, तत्+करः, पुम्+कोकिलः, महत्+औदार्य्यम्, पुनः+अपि, पो+अनः,
गंगा+उदकम्।

 $1 \times 4 = 4$

5. Disjoin the Sandhis in any *four* from the following: पुनरागतः, प्रौढः, प्रेजते, हरी राजते, पितारक्ष, नयनम्, उद्धतः, नीलोत्पलम्। $1 \times 4 = 4$

6. Account for the case-endings in any *eight* from the following underlined words:

 $1\times8=8$

- (व) प्रासादात् पश्यति राजा।
- (b) एतन्मम मतम्।
- (c) पूष्पात् फलं जायते।
- (d) वृक्षं पुष्पं चिनोति।
- (e) धनस्यः हेतोर्गच्छति।
- (१) मशकाय धूमः।
- (g) स्वरेण पुत्रं जानीते।
- (h) केशेषु चमरीं हन्ति।
- (i) उपाध्यायात् अन्तर्धते।
- (j) तिलेषु तैलं विद्यते।
- एक रुदिते पुत्रे पिता जगाम।
- (1) जपमनु प्रावर्षत्।

7. Distinguish between any *four* from the following words:

 $2 \times 4 = 8$

- (a) भोज्यम् and भोग्यम्।
- (b) अर्थी and अर्थवान्।
- (c) पुत्रीयति and पुत्रायते।

B.A./Part-I/Hons./SANA-I/2017

- (d) किङ्करा and किङ्करी।
- (e) महाराजः and महाराजा।
- (f) नीला and नीली।
- 8. Name and expound the Samāsas in any *four* from the following:

2×4 = 8

 $2 \times 4 = 8$

निर्मक्षिकम्, प्रियंवदा, त्रिलोकी, अनुरूपम्, अग्नीषोमी, केशाकेशि।

- 9. Correct or justify any *four* from the following: जातं वंशे भूवनविदिते।
  - (b) पुजितो यः सुरासुरैः।
  - (e) न हि साधवो मरणं विभ्यन्ति।
  - (d) नुसिंहाय नमस्कूर्मः।
  - (e) मुखेन त्रिलोचनः।
  - √f) समानयंस्तुल्यगुणं वधूवरम्।

Unit-III

[Marks – 30]

10. Translate into Sanskrit and write in Devanāgarī script:

A dog was going along the riverside way with a piece of meat in his mouth. He then found his image in the water of the river and thought to himself, oh! There was another dog going with a piece of meat. Then out of greed he wanted to have that piece of meat and jumped into the water. He was then carried away by the current of the water.

)R

The character of a good man is like that of a tree. The tree stands in the rays of the sun. Still it gives shade to the travelers standing beneath it. The woodcutter may strike at its root, but it never withdraws its shade from his head. Its branches afford shelter to many birds. Such is the character of good men.

Turn Over

B.A./Part-I/Hons./SANA-I/2017

11. Translate into English:

कस्यचित् नृपस्य प्रियसेवकः आसीत् कश्चित् वानरः। एकदा नृपः निद्रां गतः। वानरश्च व्यजनेन तमवीजयत्। तदा एका मक्षिका नृपस्य नासिकायाम् उपाविशत्। वानरः वारं वारं तां व्यजनेन निवारयति स्म। मक्षिकापि पुनः पुनः आगत्य तत्रैव अतिष्ठत्। एतेन वानरः क्रुद्धः सन् खड्गेन तां प्रहरित स्म। मक्षिका तु उड्डीय दूरमगच्छत्। नृपस्य नासिका छिन्ना जाता।

OR

कश्चित् श्रान्तः वृद्धः वृक्षतले उपाविशत्। तस्मिन् वृक्षे पचेलिमानि फलान्यवर्तन्त। वृद्धस्य तेषु स्पृहा जाता। परं स वृक्षमारुह्य तानि चेतुं नाशक्नोत्। दिष्ट्या तस्मिंस्तरौ केचिद्वानराः फलानि खादन्तः स्थिताः। स कतिचिदुपलानादाय वानरान् लक्ष्यीकृत्य प्राक्षिपत्। वानराः कुपिताः कानिचित् फलान्यवचित्य वृद्धं प्रति प्राक्षिपन्। वृद्धः सहर्ष तान्यादाय अभीष्टदेशं गतः।

Unit-IV

[Marks - 10]

12. Write an essay in simple Sanskrit on any *one* from the following:

 $10 \times 1 = 10$

15

- (a) सन्त्रासवादः।
- (b) वसुधैव कुटुम्बकम्।
- (c) तव प्रियः कविः।
- (d) अस्माकं महाविद्यालयः।

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-I Examinations, 2017

SANSKRIT-HONOURS

PAPER-SANA-II

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I Marks-20

1. (a) What is nāndī? Discuss the nāndī-problem as stated by Viśvanātha.

10

OR

What is meant by arthopaksepaka? What are its varieties? Explain any two of them with illustrations.

(b) Write short notes on any two from the following:

पताकास्थानम्, भारतीवृत्तिः, अभिनयः, गर्भसन्धिः।

2+2+6

5+5

4+4+2

1+2+7

Unit-II

Marks-30

2. (a) Critically discuss the source of the plot of Abhijñānaśakuntalam and the

main deviations introduced by the poet with a note on their dramatic

significance. OR

(b) What is Vidūṣaka in a Sanskrit drama? What are its characteristics? Discuss the importance of Vidūṣaka in the drama Abhijñānaśakuntalam.

Turn Over

OR

- (c) Why did *Durvāsā* curse Śakuntala? Explain the dramatic significance of this curse in the drama *Abhijñānaśakuntalam*.
- 3. Translate into English or Bengali any *one* from the following.

 $5 \times 1 = 5$

 $8 \times 1 = 8$

 $5 \times 1 = 5$

10

(a) दर्भाङ्करेण चरणः क्षत इत्यकाण्डे तन्वी स्थिता कतिचिदेव पदानि गत्वा। आसीद्विवृत्तवदना च विमोचयन्ती

शाखासु वल्कलमसक्तमपि द्रुमाणाम्॥

- (b) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युस्मास्वपीतेषु या। नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम्। आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वेरनुज्ञायताम्॥
- 4. Explain into Sanskrit any *one* from the following:

(a) गच्छति पुरः शरीरं धावति पश्चादसंस्थितं चेतः। चीनांशुकमिव केतोः प्रतिवातं नीयमानस्य॥

(b) मॉर्नुषीषु कथं/वा स्याद्यस्य रुपस्य सम्भवः। न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात्॥

- .
- 6. Render into Sanskrit in *Devnāgarī* script.

(a) मा क्खु, मा क्खु चाबलं करेहि। कहं गदो एव्व अत्तणो पकिदिं॥

OR

Name and expound the Samāsa in प्रभातरलं in 4(b) or प्रतिवातं in 4(a).

(b) तुमं सि मए चूदङ्कुर दिण्णो कामस्स गहिदधणुअस्स। पहिअजणजुवइलक्खो पञ्चावभहिओ सरो होहि॥

2

1105

5.

2____

Unit-III

Marks-20

7. (a) Justify the title of the drama Svapnavāsavadattam.

10

OR

- (b) Enumerate the characteristic features of Yougandharāyaṇa as reflected in your text Śvapnavāsavadatta.
- 8. Translate into English or Bengali any *one* from the following:

 $5 \times 1 = 5$

- (a) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादुपजायते। भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता॥
- (b) दुःखं त्यक्तुं बद्धमूलोऽनुरागः स्मृत्वा स्मृत्वा याति दुःखं नवत्वम्। यात्रा त्वेषा यद्विमुच्येह वाष्पं प्राप्ता नृप्या याति बृद्धिः प्रसादम्॥
- 9. Amplify in Sanskrit any *one* from the following:

 $5 \times 1 = 5$

- (a) न हि सिद्धवाक्यान्युत्क्रम्य गच्छति विधिः सुपरीक्षितानि।
- (b) रज्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति।

Unit-IV

Marks-30

10.(a) 'कारुण्यं भवभूतिरेव तनुत'— Justify the statement to the reference of your prescribed drama uttararāmacaritam.

12

OR

(b) Draw a pen picture of the character of Rāma in the light of Bhavabhūti.

12

OR

NM

Turn Over

(c) Explain the dramatic significance of 'picture episode' described in the first act of uttararāmacaritam.

5×2 = 10

 $8 \times 1 = 8$

12

act of undraramacaritam.

- 11. Translate into English or Bengali any two from the following:

  (a) म्लानस्य जीवकुसुमस्य विकाशनानि
  सन्तर्पणानि सकलेन्द्रियमोहनानि।

  एतानि ते सुवचनानि सरोरुहाक्षि

  कर्णामृतानि मनसश्च रसायनानि॥
  - (b) हा हा धिक् परगृहवासदूषणं यद् वैदेह्याः प्रशमितमद्भूतैरुपायैः। एतत्तद् पुनरपि दैवदुर्विपाकाद

आलर्कविषमिव सर्वतः प्रसुप्तम्॥

- (c) स एष ते वल्लभबन्धुवर्गः प्रासङ्गिकीनां विषयः कथानाम्। त्वां नामशेषामपि दृश्यमानः प्रत्यक्षदृश्यामिव नः करोति॥
- (d) एको रसः करुण एव निमित्तभेदाद् भिन्नः पृथक् पृथगिवाश्रयते विवर्तान्। आवर्तबुद्बुदतरङ्गमयान् विकारा— नम्भो यथा सलिलमेव तु तत्समग्रम्॥
- 12. Explain in Sanskrit any *one* from the following:
  (a) वजादि कठोराणि मृद्नि कुसुमादिप।
  - लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमर्हति ॥
  - (b) अनुष्ठाननित्य त्वं स्वातन्त्र्यमपकर्षति। संकटा ह्याहिताग्नीनां प्रत्यवायै गृहस्थता॥

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-I Examinations, 2016

SANSKRIT- HONOURS

PAPER-SANA-I

Time Allotted: 4 Hours Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

[Marks - 20]

Write short note on any one from the following: 4×1 = 4
 यितः, गुरुस्वरः, मात्रा।
 Define and illustrate any two from the following: 4×2 = 8
 वंशस्थिवलम्, द्रुतिवलिम्बतम्, प्रहर्षिणी, मालिनी।

 Scan and name the metres in any two from the following: 4×2 = 8
 सा निन्दन्ती स्वानि भाग्यानि वाला।
 सत्त्वसंश्रयगुणोऽपि दूष्यते।
 लीलापरं पिककुलं कलमत्र सैति।
 स्तिगण्च्छायातरुष् वसतिं रामगिर्याश्रमेष्।

B.A./Part-I/Hons/SANA-I/2016

Unit-II

[Marks - 40]

4.	Join in Sandhis any four from the following: मातृ+ऋद्धिः, महा+ऐश्वर्यम्, सीमन्+न्त्रम्तः, महान्+लाभः, धावन्+चलति, उत्+स्थानम्, श्रेयः+करः, प्रातः+रम्यम्।	1×4 = 4
5.	Disjoin the Sandhis in any four from the following:	$1 \times 4 = 4$
	द्वाबिमौ, गृवाक्षः, मध्वृते, अजन्तः, उत्तम्भनम्, षण्णवतिः, नीरोगः, बहिर्योगः।	
6.	Account for the case-endings in any <i>eight</i> from the following underlined words:	1×8 = 8
(a)	साधुः <u>सन्मार्गम</u> अभिनिविशते।	
(b)	्रश्रमम् अन्तरेण सुखं न भवति।	
(c)	-सुभाषिणी प्रकृत्या सुहासिनी।	
(~~d~~)	मासेन व्याकरणम् अधीतवान्।	
(e)	र्पुष्पेभ्यः स्पृहयति ।	
(1)	<u>ज्ञानाय</u> अध्ययनम् । 🔊	
(g)	व्यसनात् निवारयति ।	
(h)	उपाध्यायात् शास्त्रम् अधीते।	
(i)	दुग्धस्य पानम्।	
(j)	<u>सर्वेषां</u> व्यसनं त्याज्यम्।	
(k)	विद्यायाम् अनुरागः।	
(I)	योधेषु अर्जुनः श्रेष्ठः।	
7 .	Distinguish between any four from the following words:	$2 \times 4 = 8$
(a)	वाक्यम् and वाच्यम्।	
(b)	स्थला and स्थली।	
(c)	आचार्या and आचार्यानी।	
(d)	आह्रयति and आह्रयते।	

B.A./Part-I/Hons/SANA-I/2016

- (e) कवरा and कवरी।
- (f) संक्रीडित and संक्रीडित ।
- 8. Name and expound the Samāsas in any *four* from the following: $2\times 4=8$ यथाशक्ति, संखप्राप्तः, स्नातानृलिप्तः, नवनीतकोमलम्, पश्चवटी, मथुरापाटलिपुत्रम्।
- 9. Correct or justify any *four* from the following:

 $2 \times 4 = 8$

- (a) प्रदीयतां दाशरथाय मैथिली।
- (b) मा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगमः शाश्वतीः समाः।
- (c) धृतधनुषं रघुनन्दनं स्मरामि।
- (d) उपर्युपरि बुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्धयः।
- (e) रथे च वामनं दृष्ट्वा पूनर्जन्म न विद्यते।
- (f) सैष दाशरथीराम:।

Unit-III

[Marks - 30]

10. Translate into Sanskrit and write in Devanāgarī script:

15

There was a great Kṣatriya named Gādhi renowned in the world, whose son was powerful Viśvāmitra. When on hunting, Viśvāmitra came to the hermitage of Vaśiṣṭha. Vaśiṣṭha entertained him with his attendants with delicious food and drink, obtained from his cow Kāmadhenu. Viśvāmitra offered Vaśiṣṭha, a hundred million cows or his kingdom in exchange for her. Vaśiṣṭha, however, replied that he was unable to part with her even in return for the kingdom.

OR

There was, in the country of Magadha, a big forest named Campakavatī. A crow and a deer lived therein for a long time with great affection for each other. The deer was plump by grazing willfully and was wistfully looked at by a jackal. The jackal thought, "How could I partake of his tender flesh?" Thinking so he approached the deer and said, "Friend, wish you all well." The deer said, "Who are you?"

B.A./Part-I/Hons/SANA-I/2016

11. Translate into English:

आसीदुज्जियन्यां सकलगुणोपेतो विक्रमादित्यो नाम राजा। स एकदा स्वमनसाचिन्तयत्— अहो! असारोऽयं संसारः। कदा कस्य किं भविष्यतीति न ज्ञायते। अत्र उपार्जितं वित्तं दान भोगैर्विना सफलं न भवति। वित्तस्य सत्पात्रे दानमेकं फलम्। अन्यथा नाशमेव प्राप्नोति। इत्येवं विचार्य सर्वस्वदक्षिणं यज्ञं यष्टुमुपचक्रमे। ततः शित्यिभिरतिमनोहरो मण्डपो निर्मितः।

OR

अस्ति कश्मिंश्चिदिण्डाने जीर्णधनो नाम विणक्पुत्रः। स च विभवक्षयात् देशान्तरगमनमना आसीत्। तस्य गृहे लौहभारघटिता पूर्वपुरूषोपार्जिता तुलासीत्। तां च कस्यचित् विणजः गृहे निक्षेपभूतां कृत्वा स देशान्तरं प्रस्थितः। ततः सुचिरं स देशान्तरं भ्रान्त्वा पुनः स्वपुरमागत्य तं श्रेष्ठिनमुवाच, मोः श्रेष्ठिन्, दीयतां मे सा निक्षेपतुला। स आह— भोः, नास्ति सा त्वदीयातुला, मूषिकभिक्षिता।

Unit-IV

[Marks - 10]

12. Write an essay in simple Sanskrit on any *one* from the following:

 $10 \times 1 = 10$

15

- (a) विश्वभ्रातृत्वम्।
- (b) संहतिः कार्यसाधिका।
- (c) वसन्तकालस्य सौन्दर्यम्।
- (d) भारतसंस्कृतौ संस्कृतम्।

B.A./Part-I/Hons/SANA-II/2016

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-I Examinations, 2016

SANSKRIT- HONOURS

PAPER-SANA-II

Time Allotted: 4 Hours Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

Marks - 20

1. Define Sandhi after Viśvanātha. What are its varieties? Define and illustrate 2+2+6=10 any two of them.

OR

What are the characteristics of a Sanskrit drama? Mention one drama you 4+6=10 have already read showing the application of the characteristics.

2. Write explanatory notes on any *two* from the following:

 $5 \times 2 = 10$

नान्दी, प्रकरणम्, विष्कम्भः, पताका।

Unit-II

Marks - 30

3. कालिदासस्य सर्वस्वमभिज्ञानशकुन्तलम्।
तत्रापि चतुर्थोऽङ्को यत्र याति शकुन्तला॥
Justify the appropriateness of the statement.

10

10

OR

Discuss the dramatic significance of the introduction of Sānumati as an invisible figure in the sixth act of the drama Abhījñanaśakuntalā.

B.A./Part-I/Hons/SANA-II/2016

-			
•	٦	L	
٧.	,	п	L

What is the significance of Hamsapadika's song that has been introduced in	10
the fifth act of the drama Abhijñāna-Śakuntalam? Discuss fully.	

4. Translate into English or Bengali any *one* from the following verses:

 $5 \times 1 = 5$

2

- (a) ग्रीवाभक्रामिरामं मुहुरनुपतित स्यन्दने दत्तदृष्टिः पश्चार्द्धेन प्रविष्टः शरपतनभयाद् भूयसा पूर्वकायम्। दभैरर्धावलीढैः श्रमिववृतमुरवभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा पश्योदग्रप्लुतत्वाद् विर्यात बहुतरं स्तोकमुर्त्यां प्रयाति॥
- (b) रम्याणि वीक्ष्य मधुराशंच निशम्य शब्दान् पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः। तच्चेनसा स्मरति नूनमबोधपूर्व भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि॥
- 5. Explain into Sanskrit with reference to the context any *one* from the $8 \times 1 = 8$ following verses:
  - (a) अनाधातं पुष्पं किसलयमलूनं कररूहै— रनाविद्धं रत्नं मधु नवमनास्वादितरसम्। अखण्डं पुण्यानां फलमिव च तद्रूपमनर्धं न जाने भोक्तारं कमिह समूपस्थास्यति विधिः॥
  - (b) स्वप्नो नु माया नु मितभ्रमो नु विलष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम्। असन्निवृत्त्यै तदतोतमेते मनोरथा नाम तटप्रपाताः॥
- 6. Name and expound the Samāsa in जननान्तरसौहृदानि in 4(b) or अनास्वादितरसम् in 5(a).
- 7. Render into Sanskrit in Devanāgarī script any *one* from the following: $5 \times 1 = 5$
  - (a) तूज्भा ण आणे हिअअं मम उण काभो दिवावि रात्तिम्मि। णिग्धिण तवइ वलीअं तुइ वृत्तमनोरदाइं अ**जा**इं॥
  - (b) अहिणवमहुलोलुवो तुमं तह परिचुम्बिअ चुअमञ्जरि। कमलवसङ्मेत्तणिब्वदो महुअर विमृहरिअ सि णं कहँ ॥

Unit-III

Marks - 20

8. 'स्वप्नवासवदत्तस्य दाहकोऽभून्न पावकः'— Justify the remark with illustrations.

10

OF

Compare and contrast the character of Vāsavadattā and Padmāvati.

9. Translate into English or Bnegali any one from the following verses:

 $5 \times 1 = 5$

- (a) ऋज्वायतां च विरलां च नतोन्नतां च सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु। निर्मुच्छमानभुजगोदरनिर्मलस्य सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम्॥
- (b) किं वक्ष्यतीति हृदयं परिशङ्कितं मे

कन्या मयाण्यपहृता न च रक्षिता सा।

भाग्यैश्चलैर्महदवाण्तगुणोपधातः

पुत्रः पितुर्जनितरोष इवास्मि भीतः॥

10. Amplify in Sanskrit any one from the following:

 $5 \times 1 = 5$

- (a) प्रायेण हि नरेन्द्रश्री सोत्सादैरेव भुज्यते।
- (b) कर्त्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः।

Unit-IV

Marks - 30

11. Delineate the character of Sitā as you find in the 'Uttararāmacarita'. Do you notice any deviation from her character as depicted by Vālmīki in the Rāmāyaṇa?

12

OR

Bring out the dramatic importance of the Act III of the 'Uttararāmacarita'. Do you notice any influence of the predecessors of Bhavabhūti in their act?

OR

B.A./Part-I/Hons/SANA-II/2016

What is the source of the drama 'Uttararāmacarita' of Bhavabhūti? Analyse the deviation of the drama from the source. Do you think that these have enhanced the quality of the drama?

12. Translate into English or Bengali any two from the following verses:

 $2 \times 5 = 10$

- (a) वितरित गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव यथा जडे न तु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा। भवति च पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा प्रभवति शुचिर्विम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः॥
- (b) कष्टो जनः कुलधनैरनुरञ्जनीय— स्तन्नो यदुक्तमिशवं न हि तत्क्षमं ते। नैसर्गिकी सुरभिणः कुसुमस्य सिद्धा मूर्धित स्थितिर्न चरणैरवताङतानि॥
- (c) तत्कालं प्रियजनविप्रयोगजन्मा तीव्रोऽपि प्रतिकृतिवाश्छया विसोढः। दुःखाग्निर्मनिस पुनर्विपच्यमानो हृन्मर्मव्रण इव वेदनां करोति॥
- (d) ब्रह्मादयो ब्रह्महिताय तण्ता परःसहस्राः शरदस्तपांसि। एतान्यपश्यन्गुखः पुराणाः स्वान्येव तेजांसि तपोमयानि॥
- 13. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* from the following $8 \times 1 = 8$ verses:
  - (a) अनिर्भिन्नो गर्भारन्वादन्तर्गूडघनव्यथः। पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः॥
  - (b) लौकिकानां हि साधूनामर्थं वागनुवर्तते। ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुवर्तते॥

West Bengal State University B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2015 PART - I

SANSKRIT — HONOURS

Paper - I

Duration: 4 Hours

Full Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 20)

* Write short note on any one of the following:

 $1 \times 4 = 4$

पद्यम्, वृत्तम्, गणः ।

2. Define and illustrate any two of the following:

 $2 \times 4 = 8$

हरिणी, शालिनी, शार्दूलविक्रीडितम्, वसन्ततिलकम् ।

3. Scan and name the metres in any two of the following:

 $2 \times 4 = 8$

- a) नवपलाशपलांशवनं पुरः ।
- b) भवन्तिः नम्रास्तरवः फलागमैः ।
- c) निशातुषारैर्नयनाम्बुकल्पैः
- a) मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ।

SUB-B.A.(HN)-SANA-2032

[Turn over

UNIT - II (Marks : 40)

- 4. Join in Sandhis in any four of the following : $4 \times 1 = 4$ तब + इयम्, तान् + तान्, चारु + अङ्गम्, चलर्न् + तरुः, तत् + करः, मुनौ + आगते, परम + ऋत ।
- 5. Disjoin the Sandhis in any four of the following : $4 \times 1 = 4$ भास्करः, हिङ्नागः, अहोरात्रम्, प्रेजिते, पर्तञ्जलिः, लर्तैते, हरी राजते ।
- 6. Account for the case-endings in any eight of the following underlined words:

 $8 \times 1 = 8$

- a) रथेन सञ्चरते ।
- ,b) द्रतं गच्छति ।
- c) <u>दन्तयोर्दन्ति</u> कुञ्जरम् ।
- d) वृक्षं पुष्पं चिनोति ।
- e) पुण्येन दृष्टो हरिः ।
- f) एतत् मम मतम् ।
- प्रासादात् पश्यति राजा ।
- h) धनस्य हेतोः गच्छति ।
- _i) <u>मशकाय</u> धूमः ।
- <u>्रां) पुष्पात् फलं जायते ।</u>
- 🔌 स्वरेण पुत्रं जानीते ।
- 🚜 🛚 <u>करे</u> धृत्वा प्राह सः माम् ।
- 7. Distinguish between any four of the following:

 $4 \times 2 = 8$

- a) अरण्यानि and अरण्यानी
- b) भोज्यम् and भोग्यम्
- c) सुगन्धः and सुगन्धिः
- d) महाराजः and महाराजा
- e) उञ्चरति and उञ्चरते
- म् पुत्रीयति and पुत्रायते ।

SUB-B.A.(HN)-SANA-2032

- 8. Name and expound the Samāsas in any four of the following : $4 \times 2 = 8$ निर्मक्षिकम्, भूतपूर्वः, नीलोत्पलम्, प्रियंवदा, त्रिलोकी, काकोलकम्, बहुन्नीहिः ।
- 9. Correct or justify any four of the following:

 $4 \times 2 = 8$

- a) जातं वंशे भुवनविदिते ।
- प्रणम्य शितिकण्ठाय ।
- e) पण्डितं मुर्ख इति मन्यते ।
- <u>्रत)</u> वदन्त्यर्पणामिति तां पुराविदः ।
- e) पूजितो यः सुरासुरैः ।
- n न हि साधवो मरणं विभ्यन्ति ।

UNIT - III

(Marks : 30)

10. Translate into Sanskrit and write in Devanagari script :

15

A villager told his son, "I want you to go to the town early tomorrow morning." "Certainly father. When do you want me to return?" asked the son. "By evening", said his father. Before the villager woke up in the morning, the son rushed to the town. He came back running, reaching the village by evening. "What did you do in the town?" asked the villager. "You had only asked me to go to the town and come back", replied the boy, "And I did."

OR

b) A peacock and a crane were arguing about which of them was the most important. The peacock said, "I am the most beautiful of all the birds. My tail shines with all the colours of the rainbow. But you are grey and plain." "Yet I fly in the sky," replied the crane, "while you walk around in a mucky yard."

SUB-B.A.(HN)-SANA-2032

Turn over

11. Translate into English:

a) भारतवर्षस्य उत्तरात् हिमालयो नाम नगाधिराजो वर्तते । स हि देवतात्मा, यतः स रजतवत् शुभ्रः प्रतीयते । तस्य समिधका उञ्चता नूनं विस्मयं जनयित । उत्तरस्यां दिशि अवितिष्ठमानः हिमालयः सदासतर्कप्रहरीवत् अस्माकं देशं रक्षिति । महाकविना कालिदासेन देवतात्मनो हिमालयस्य माहात्म्यं सुलिलितेन छन्दसा विणितम् ।

OR

क्रस्यचित् नृपस्य प्रियसेवकः आसीत् कश्चित् वानरः । एकदा नृपः निद्रां गतः । वानरश्च व्यजनेन तम् अवीजयत् । तदा एका मिक्षका नृपस्य नासिकायाम् उपाविशत् । वानरः वारं वारं ताम् व्यजनेन निवारयित स्म । मिक्षकापि पुनः पुनः आगत्य तत्रैव अतिष्ठत् । एतेन वानरः क्रुद्धः सन् खङ्गेन ताम् प्रहरित स्म । मिक्षका तु उड्डीय दूरमगच्छत्; नृपस्य नासिका छित्रा जाता ।

UNIT - IV

(Marks : 10)

12. Write an essay in simple Sanskrit on any one of the following:

 $1 \times 10 = 10$

- a) अस्माकं देश: ।
- b) तव प्रिय ऋतुः ।
- स्र परिवेशदूषणम्
- d) ए०पि०जे० अब्दुलकालामः ।

West Bengal State University B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2015 PART – I

SANSKRIT — HONOURS

Paper - II

Duration: 4 Hours [Full Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I (Marks : 20)

1. All What is Prastavana? What is its other name? What are its different types?

Describe after Visvanatha any two of its varieties with definition and correct illustration from your text.

2 + 1 + 1 + 6 = 10

OR

- b) What are the utilities of Arthopaksepakas in a drama? What are its different types? Define and illustrate any two of them. 2 + 2 + 6 = 10
- Write explanatory notes on any two of the following: 2 x 5 = 10
   अभिनय:, भारतीवृत्ति:, बीजम, मुखसन्धि: ।

UNIT - II (Marks: 30)

 a) Justify the appropriateness of the statement : उपमा कालिदासस्य ।

10

OR

- b) What are the characteristics of Vidūsaka in Sanskrit drama? Analyse the role played by Vidūsaka in the Abhijnānasakuntala.
- c) Explain the dramatic significance of the curse of Durvasas in the drama Abhijnanasakuntala.

SUB-B.A.(HN)-SANA-2066

[Turn over

4. Translate into English or Bengali any one of the following verses:

 $1 \times 5 = 5$

नीवाराः शुकगर्भकोटरमुखभ्रष्टास्तरूणामधः

प्रस्निग्धाः क्वचिदिङ्गुदीफलिभदः सूच्यन्त एवोपलाः । विश्वासोपगमादिभन्नगतयः शब्दं सहन्ते मृगा-स्तोयाधारपथाश्च वल्कलिशखानिष्यन्दरेखाङ्किताः ।।

b) त्वमर्हतां प्राग्रसरः स्मृतोऽसि नः

शकुन्तला मूर्तिमती च सत्क्रिया । समानयस्तुल्यगुणं बधूवरं

चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः ।।

5. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses:

 $1 \times 8 = 8$

- त्र चलु न खलु वाणः सित्रपात्योऽयमस्मिन्
  मृदुनि मृगशरीरे तुलराशाविवाग्निः ।
   क वत हरिणकानां जीवितञ्चातिलोलं
   क च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ।।
- पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्रोहेन या पलवम् ।
   आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः
   सेयं याति शकुन्तला प्रतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम् ।।
- 6. Name and expound the Samāsa in शुकर्गर्भकोटरमुखभ्रष्टाः in 4(a) or कुसुमप्रसूतिसमये in 5(b).
- 7. Render into Sanskrit in Devanāgarī script any *one* of the following: $1 \times 5 = 5$
  - पुरा किल तस्स राएसिणो उग्गे तबिस वट्टमाणस्स किम्पि जादन्सङ्केहिं देवेहिं मेणआ णाम अच्छरा पेसिदा णिअम-विग्धकारिणी ।
  - ঠ্য उग्गलिअ-दब्भ-कवला मिआ परिञ्चत्त-णञ्चणा मोरा । ओसरिअ-पण्डुपत्ता मुअन्ति अस्सु विअ लदाओ । ৷

SUB-B.A.(HN)-SANA-2066

UNIT - III (Marks : 20)

8. a) Explain the appropriateness of the title of the drama Svapnavasavadatta with special reference to the incidents of the drama.

OR

- b) Discuss the importance of the role played by Yaugandharayana in the development of the drama Svapnavasavadatta.
- 9. Translate into English or Bengali any one of the following verses:

 $1 \times 5 = 5$

- कस्यार्थः कलशेन को मृगयते वासो यथानिश्चितं दीक्षां पारितवान् किमिच्छिति पुनर्देयं गुरोर्यद् भवेत् । आत्मानुग्रहमिच्छतीह नृपजा धर्माभिरामप्रिया यद् यस्यास्ति समीप्सितं वदतु तत् कस्याद्य कि दीयताम् ।।
- b) कामेनोज्जियिनीं गते मिय तदा कामप्यवस्थां गते दृष्ट्वा स्वैरमवन्तिराजतनयां पञ्चेषवः पातिताः । तैरद्यापि सशल्यमेव हृदयं भूयश्च विद्धा वयं पञ्चेषुर्मदनो यदा कथमयं षष्टः शरः पातितः ।।
- 10. Amplify in Sanskrit any one of the following:

 $1 \times 5 = 5$

- प्रद्वेषो बहुमानो वा सङ्कल्पादुपजायते ।
- ы) न हि सिद्धवाक्यान्युत्क्रम्य गच्छति विधिः सुपरिचितानि ।

UNIT - IV (Marks : 30)

11. a) Describe the character of Rama as reflected in the drama Uttararamacarita.

12

OR

b) Show the dramatic significance of the episode of the exhibition of the pictures in the first act of the drama Uttararamacarita.

OR

c) Narrate the dramatic significance of the encounter of Kausalyā and Janaka incorporated in the fourth act of the Uttararāmacarita.

SUB-B.A.(HN)-SANA-2066

[Turn over

12. Translate into English or Bengali any two of the following verses:

 $2 \times 5 = 10$

- विश्वंभरा भगवती भवतीमसूत राजा प्रजापितसमो जनकः पिता ते । तेषां बधूस्त्वमिस निन्दिनि ! पार्थिवानां येषां कुलेषु सिवता च गुरुर्वयं च ।।
- -ठा म्लानस्य जीवकुसुमस्य विकासनानि । संतर्पणानि सकलेन्द्रियमोहनानि । एतानि ते सुवचनानि सरोरुहाक्षि कर्णामृतानि मनसश्च रसायनानि ।।
- c) हे हस्ते दक्षिण मृतस्य शिशोर्द्विजस्य जीवातवे विसृज शूद्रमुनौ कृपाणम् । रामस्य बाहुरिस निर्भरगर्भखित्र — सीताविवासनपटोः करुणा कृतस्ते ।।
- क्रुगदङ्गात्सृत इव निजस्नेहजो देहसारः
   प्रादुर्भूय स्थित इव बहिश्चेतनाधातुरेकः ।
   सान्द्रानन्दक्षुभितहृदयप्रस्रवेणावसिक्तो
   गाढाश्ठेषः स हि मम हिमच्योतमाशंसतीव ।।
- 13. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses:

 $1 \times 8 = 8$

- व) उत्पत्तिपरिपृतायाः किमस्याः पावनान्तरैः ।
   तीर्थोदकं च विद्वश्च नान्यतः शुद्धिमर्हतः ।।
- b) व्रजादिप कठोराणि मृदुनि कुसुमादिप लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमहिति ।।

West Bengal State University B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - I

Duration: 4 Hours]

[Maximum Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 20)

1, Write short note on any one of the following:

 $1 \times 4 = 4$

्यतिः, समवृत्तम् , गुरुस्वरः ।

2 Define and illustrate any two of the following:

 $2 \times 4 = 8$

मालिनी, इन्द्रवज्रा, वसन्ततिलकम् , द्रुतविलम्बितम् ।

3. Scan and name the metres in any two of the following:

 $2 \times 4 = 8$

- a) हितं मनोहारि च दुलेभं वच: ।
- b) न तज्जलं यत्र सुचारुपङ्कजम् ।
- c) हस्ते लीलाकमलमलके बालकुन्दानुबिद्धम् ।
- प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिव: ।

SUB-B.A. (HN)-SANA-99026

Turn over

UNIT - II

(Marks: 40)

4. Join in Sandhis any four of the following:

 $4 \times 1 = 4$

गङ्गा + उदकम् , तत् + मात्रम् , साधु + इदम् , हृसन् + आगतः, निः + रसम् , मुनी + इमौ, गो + अक्षः ।

5. Disjoin the Sandhis in any four of the following:

 $4 \times 1 = 4$

पवनम् , प्रौढ़:, नद्यत्र, वृहस्पति:, अहरह:, युधिष्ठिर: ।

- 6. Account for the case-ednings in any eight of the following underlined words : $8 \times 1 = 8$
  - a) शोकेन रोदिति ।
  - ,b) <u>रामः</u> वदति ।
  - .c) धिक् <u>मूर्खम्</u>।
  - d) <u>रामेण</u> हतः रावणः ।
  - e) मासं व्याकरणमधीते ।
  - f) शिखया परिव्राजक: i
  - g) <u>यागाय</u> याति यति: ।
  - h) सङ्गात् सञ्जायते काम: ।
  - j) विद्वान् <u>सर्वेषां</u> पूजित: ।
  - j) <u>जपमनु</u> प्रावर्षत् ।
  - k) <u>मातुः</u> निलीयते पुत्रः ।
  - 1) रुदिते पुत्रे पिता जगाम ।

SUB-B.A. (HN)-SANA-99026

7. Distinguish between any four of the following words:

 $4 \times 2 = 8$

- a) शुद्रा and शुद्री
- b) अर्थी and अर्थवान्
- c) आह्नयति and आह्नयते
- d) नीला and नीली
- e) वाक्यम् and वाच्यम्
- मूर्या and सूरी।
- 8. Name and expound the Samasas in any four of the following:

 $4 \times 2 = 8$

दुर्भिक्षम्, घनश्यामः, नदीमातृकः, चौरभयम् , सत्यवादी, पुण्यपापम् ।

9. Correct or justify any four of the following:

 $4 \times 2 = 8$

- ভূ
   । एकादशीमुपवसन्ति निरम्बुभक्षाः ।
- √b) मुखेन त्रिलोचन: ।
- प्रदीयतां दाशरथाय मैथिली
- d) हा पित: ।
- समानयंस्तुल्यगुणं वध्वरम् ।
- i) धनपतिगृहादुत्तरेणास्मदीयम् ।

UNIT - III

(Marks : 30)

10. Translate into Sanskrit and write in Devanagari script.

15

a) A miser saved up a chest full of money, buried it in the ground and went secretly each day to look at it. His workman happened to see him. That night the workman dug up the chest and stole it. When the miser came to look at his money, he saw it was gone. He began to cry. A neighbour saw him and said, "Why are you crying? You never did anything with the money, did you? Go and look at the hole where it was. What's the difference?"

OR

b) The character of good men is like that of a tree. The tree stands in the rays of the sun. Still it gives shade to the travellers standing beneath it. The wood-cutter may strike at its root, but it never withdraws its shade from his head. Its branches afford shelter to many birds. Such is the character of good men.

11. Translate into English:

15

ब) प्राचीनकाले वाल्मीिकनामा ऋषिः आसीत् । एकदा सः शिष्यैः सह स्नातुं तमसानदीमगच्छत् । मार्गे स व्याधेन विद्धमेकं क्रौञ्चपक्षिणमपश्यत् । सहचरस्य वियोगेन क्रौञ्ची व्याकुलाभवत् । सा च उच्चैः अरुदत् । तस्याः रोदनं श्रुत्वा दुःखं च दृष्ट्वा ऋषिः द्रवीभृतः । क्रौञ्चीक्रन्दनात् जातः ऋषेः शोकः श्लोकरूपेण तस्य मुखादेव निर्गतः ।

OR

b) कश्चित् श्रान्तः वृद्धः वृक्षतले उपाविशत् । तिस्मिन् वृक्षे पचेलिमानि फलान्यवर्तन्त । वृद्धस्य तेषु स्पृहा जाता । परं स वृक्षमारुद्ध तानि ग्रहीतुं नाशक्नोत् । दिष्ट्या तिस्मं स्तरौ केचित् वानराः फलानि खादन्तः स्थिताः । स कितिचिदुपलानादाय वानरान् लक्ष्यीकृत्य प्राक्षिपत् । वानराः कुपिताः कानिचित् फलान्यविचत्य वृद्धं प्रति प्राक्षिपन् । वृद्धः सहर्षं तान्यादाय अभीष्ट देशं गतः ।

UNIT - IV (Marks : 10)

12, Write an essay in simple Sanskrit on any one of the following:

10

- a) तव प्रियः कविः
- b) नियमानुवर्तिता
- c) छात्राणामध्ययनं तपः
- d) वर्षाकाल: ।

SUB-B.A. (HN)-SANA-99026

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - II

Duration: 4 Hours [Maximum Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks: 20)

- 1. a) What are the utilities of 'Arthaprakrtis' in a drama? What are its different types? Define and illustrate any two of them. 3+1+6=10OR
  - b) Define सिन्ध of a drama. Define two of its varieties with suitable illustrations from your text. 2+8=10
- Write explanatory notes on any two of the following : 2 × 5 = 10
   नान्दी, प्रयत्न:, विष्कम्भक:, प्रकरणम् ।

UNIT - II

(Marks : 30)

3. a) 'Kālidāsa is a poet of nature' — justify the statement.

10

b) Discuss fully different aspects of Dusyanta's character.

10

OR

c) What is the significance of Hamsapadikā's song incorporated in the Fifth
 Act of the Abhijñanasakuntala? Discuss fully.

SUB-B.A. (HN)-SANA-99059

[Turn over

4. Translate into English or Bengali any one of the following verses: 1>

 $1 \times 5 = 5$

- मुक्तेषु रिश्मषु निरायतपूर्वकाया
   निष्कम्पचामरिशखा निभृतोर्ध्वकर्णाः ।
   आत्मोद्धतैरिप रजोभिरलङ्घनीया
   धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः ॥
- b) अनवरतधनुर्ज्यास्फालनक्रूरपूर्वं रविकिरणसहिष्णुः क्लेशलेशैरभिन्नम् । अपचितमपि गात्रं व्यायतत्वादलक्ष्यं गिरिचर इव नागः प्राणसारं विभर्ति ॥
- 5. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses: $1 \times 8 = 8$
  - असंशयं क्षत्रपरिग्रह क्षमा
     यदार्यमस्यामिशलाषि मे मनः ।
     सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु
     प्रमाणमन्तः करणप्रवृत्तयः ॥
  - b) रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान् -
  - पर्युत्सुको भवित यत् सुखितोऽपि जन्तुः ।
     तच्चेतसा स्मरित नृनमवोधपूर्व
     भावस्थिराणि जननान्तरसौहदानि ॥
- 6. Name and expound the Samasa in निरायतपूर्वकाया in 4 (a) or क्षत्रपरिग्रह क्षमा in 5 (a).

- 7. Render into Sanskrit in Devanāgarī script any one of the following: $1 \times 5 = 5$
  - (a), इसीसिचुंबिआई भमरेहिँ सुउमारकेसरसिहाई । ओदंस अंति दंअमाणा पमदाओ सिरीसकुसुमाई ॥
  - b) जिंद वि गंधव्वेण विधिणा णिव्वृत्तकल्लाणा सउन्दला अणुरूवभत्तुगामिणी संवृत्तेति णिव्वुदं मे हिदअं तथा वि एतिअं चिंदणीयं ।

UNIT - III

(Marks: 20)

8. a) Discuss the source of the drama Svapnavasavadatta and its deviations if any from the origin.

OR

- b) Compare and contrast the character of Vāsavadattā and Padmāvatī as depicted in Bhāsa's Svapnavāsavadatta.
- 9. Translate into English or Bengali any one of the following verses: $1 \times 5 = 5$
  - a) तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान् स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि । धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडा -मिच्छेत् तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः ॥
  - भ्रष्टां क्षितौ त्वमगच्छिस मूर्ख सर्पम् । भृष्टां क्षितौ त्वमगच्छिस मूर्ख सर्पम् । मन्दानिलेन निशि या परिवर्तमाना किञ्चित् करोति भुजगस्य विचेष्टितानि ॥
- 10. Amplify in Sanskrit any one of the following:

 $1 \times 5 = 5$

- a) सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम् ॥
- b) कः कं शक्तो रिक्षतुं मृत्युकाले
   रज्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति ॥

SUB-B.A. (HN)-SANA-99059

[Turn over

UNIT - IV

(Marks : 30)

- 11. a) What is the name of the third act of Uttararamacarita? Illustrate the significance of the introduction of act III in this drama. 2 + 10 = 12OR
  - b) Give a brief sketch of Bhavabh $\bar{u}$ ti's description of the Dandaka forest. 12 OR
- Describe the character of Rāma is painted by Bhavabhūti supporting your answer by quotations.

  12
  12. Translate into English or Bengali any two of the following verses: $2 \times 5 = 10$
  - स्नेहात्सभाजयितुमेत्य दिनान्यमूनि
     नीत्वोत्सवेन जनकोऽद्य गतो विदेहान् ।
     देव्यास्ततो विमनसः परिसान्त्वनाय
     रिधार्मसनाद विशति वासगृहं नरेन्द्रः ॥
    - b) क्लिष्टो जन: किल जनैरनुरञ्जनीय स्तन्तौ यदुक्तमशुभं च न तत्क्षमं ते । नैसर्गिकी सुरभिन: कुसुमस्य सिद्धा मुर्ध्नि स्थिति न चरणैरवताङनानि ॥
    - ट्रे वितरित गुरु: प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे न तु खलु तयोज्ञीने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा । भवति हि पुनर्भूयान् भेदः फलं प्रति तद्यथा प्रभवति श्विविम्बग्राहे मणि नं मृदादय: ॥
    - d) अनुभावमात्रसमवस्थितश्रियं
       सहसैव वीक्ष्य रघुनाथमीदृशम् ।
       प्रथमप्रबुद्धजनकप्रवोधिता
       विधराः प्रमोहमुपयान्ति मातरः ॥
- 13. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses: $1 \times 8 = 8$
  - लौकिकानां हि साधूनामर्थं वागनुवर्तते ।
    ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुवर्तते ॥
  - b) अनिर्भिन्नो गभीरत्वादन्तर्गृढघनव्यथः । पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणः रसः ॥

SUB-B.A. (HN)-SANA-99059